

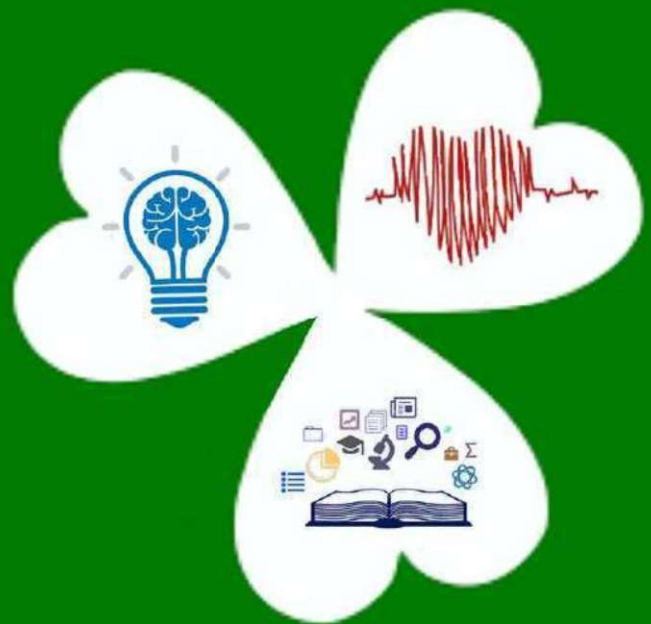

Наукові
перспективи

Журнал
видається
в рамках
роботи
Видавничої
групи

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ НАУКИ

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"
СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"
СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№2(7) 2022

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

**Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"**

*with the assistance of the public scientific organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public
Administration"*

"Prospects and innovations of science"

(Series" Pedagogy ", Series" Psychology ", Series" Medicine ")

Issue № 2(7) 2022

Kiev – 2022

**«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»:
журнал. 2022. № 2(7) 2022. С. 1039**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу
присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея
докторів наук з державного управління» (Рішення від 16.02.2022, № 9/2-22)**

Журнал видається за активної підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible, до міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, проректор з наукової роботи ПВНЗ
Університет Новітніх Технологій, виконавчий директор президії громадської наукової
організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ,
Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

- **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Балахтар Катерина Сергіївна** — здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Біляковська Ольга Орестівна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
- **Васильєв Авер'ян Григорович** — доктор філософії (з медицини) PhD, медичний директор країн Перської затоки, GlaxoSmithKline (Дубай, ОАЕ)
- **Вергун Андрій Романович** — доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини, лікар-хірург вищої категорії, антиплагіатний експерт, старший інспектор наукового відділу, відповідальний за виявлення плагіату в наукових і навчально-методичних працях Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
- **Вовк Вікторія Миколаївна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
- **Гвожджев'їч Сильвія** — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
- **Головач Наталія Василівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Гудзенко Ганна Володимирівна** — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Гуменникова Тамара Рудольфівна** — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Долгова Олена Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Древ'їцька Оксана Остапівна** — доктор медичних наук, доцент, професор кафедри медичної психології Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- **Заячківська Оксана Василівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

- **Інжисвська Леся Анатоліївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Ічанська Олена Михайлівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Кардаш Оксана Любомирівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- **Коваленко Олена Михайлівна** — кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- **Ковальчук Анна Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Коломосць Андрій Володимирович** — кандидат медичних наук, директор «Медсервісгруп» (Київ, Україна)
- **Коляденко Ніна Володимирівна** — доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Корнієнко Петро Сергійович** — доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- **Кравчук Володимир Миколайович** — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- **Лігонький Анатолій Олексійович** — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
- **Лич (Назарук) Оксана Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Макаренко Олександр Миколайович** — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Мальцев Дмитро Валерійович** — кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Марушева Олександра Анатоліївна** — доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- **Мельник Володимир Степанович** — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
- **Мідельський Сергій Людвигович** – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
- **Міхальський Томаш** — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- **Миргород-Карпова Валерія Валеріївна** - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- **Михальчук Василь Миколайович** — доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник охорони здоров'я України, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- **Нікульчев Микола Олександрович** – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри історії та права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Покровськ, Донецька область, Україна)
- **Помиткін Едуард Олександрович** — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)
- **Помиткіна Любов Віталіївна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Приходькіна Наталія Олексіївна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Радзіховська Наталія Станіславівна** — кандидат медичних наук, лікар вищої категорії, завідувач відділенням неврології КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва", асистент кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Стовбан Микола Петрович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри фізотерапії і пульмонології з курсом професійних хвороб, заступник генерального директора комунального некомерційного підприємства "Івано-Франківська обласна клінічна інфекційна лікарня Івано-Франківської Обласної Ради" (Івано-Франківськ, Україна)
- **Трушкіна Наталія Валеріївна** — кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- **Турчинова Ганна Володимирівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- **Хохліна Олена Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Цимбалюк Руслан Степанович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної хірургії № 1 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №2 (Київ, Україна)
- **Чаусова Тетяна Володимирівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Чумак Оксана Володимирівна** — доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- **Яковицька Лада Савелівна** — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Gurzhiiy O.V. <i>MEDICAL EDUCATION: INNOVATIONS IN TEACHING METHODS</i>	18
Herasymchuk T.V., Gubareva O.S. <i>HOW TO TEACH DISTANCE LEARNING</i>	23
Herasymchuk T.V., Shamrai O.V. <i>ONLINE AND BLENDED LEARNING</i>	36
Kornuta O.V., Pryhorovska T.O. <i>EVALUATION OF INFORMATION AND COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES IMPACT: "INTERNET TECHNOLOGIES IN ECONOMICS" TEACHING CASE</i>	45
Semenova L.S., Klymenko I.M., Romanyuta I.A., Samoilenko I.I. <i>MORAL EDUCATION OF MEDICAL STUDENTS AS AN IMPORTANT COMPONENT OF TRAINING FUTURE DOCTORS</i>	59
Spirkina O.O., Nenko Yu.P. <i>TEACHING TO READ TECHNICAL TEXTS IN THE SPECIALTY IN ENGLISH THROUGH A PERSONALITY-ORIENTED APPROACH AS A NECESSARY ELEMENT OF MASTERING A FOREIGN LANGUAGE IN TECHNICAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS</i>	68
Voliarska O.S., Vasylchenko O.I., Khalemendyk Yu.Ye. <i>DISTANCE LEARNING THROUGH EYES OF TEACHERS: FOREIGN AND UKRAINIAN EXPERIENCE</i>	77
Кравчук Н.П. <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ МІЖ ЗДО І НУШ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ</i>	89
Аксьонова О.М., Горліченко М.Г. <i>МЕТОДИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОЦЕСУ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ</i>	101

Анастасова О.Ю. <i>ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА СКЛАДОВА У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ</i>	110
Андрощук І.В. <i>ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ: СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА</i>	119
Апрелєва І.В. <i>АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ДИТИНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА</i>	129
Беляєв С.Б., Ільїна О.О. <i>РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ОСНОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ</i>	142
Бордюг Н.С. <i>ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	151
Боровець О.В., Яковишина Т.В. <i>РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ – ПІДРУНТЯ ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ</i>	159
Бринь Л.І. <i>ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ ЯК ДОМІНУЮЧИЙ ПРИНЦИП СУЧАСНОЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ (НА ПРИКЛАДІ ГРОМАДСЬКИХ ВІРОСПОВІДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ)</i>	171
Варнавська І.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК АСПЕКТ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ</i>	187
Васиньова Н.С. <i>ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ «ТРЕТЬОЇ МІСІЇ» В УМОВАХ ТРАНСФОРМУВАЛЬНОЇ РОЛІ УНІВЕРСИТЕТІВ</i>	200
Вдович С.М., Стечкевич О.О. <i>СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ «ЛЮДИНА – ЛЮДИНА» ДО БЕЗКОНФЛІКТНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ</i>	209
Венгловська О.А., Куземко Л.В., Новик І.М. <i>ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	220

Голяка С.К., Кім Р.А., Коваль В.Ю., Кольцова О.С. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЗАНЯТЬ КРОСФІТОМ НА ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СИЛОВУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ</i>	231
Горячок І.В., Білюк О.Г., Кушнір Р.Г. <i>ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ</i>	241
Гоцинець І.Л. <i>МОБІЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ</i>	254
Григоренко В.Л., Доля Ю.В. <i>ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ЗДО НА ЗАСАДАХ ОСВІТНЬОЇ ІННОВАТИКИ</i>	264
Замрозевич-Шадріна С.Р. <i>ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я</i>	278
Іванченко Л.П., Іванченко С.Г. <i>ПЕДАГОГІЧНА ПЛОЩИНА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ІДЕЙ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ</i>	288
Калинич М.В., Данилюк С.С. <i>КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ</i>	296
Калиновський Ю.Ю. <i>ОБҐРУНТУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ТА ПОКАЗНИКІВ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ</i>	308
Калініченко І.О. <i>ДІЯЛЬНІСТЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ ЩОДО ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСВІТНІМИ ТРУДНОЦЬМИ</i>	324
Кінах Н.В. <i>МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА УЧИТЕЛЯ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ</i>	333
Ключкович Т.В., Ключкович А.Ю. <i>ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СЛОВАЧЧИНІ: ЦІЛЬОВІ ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ</i>	344

УДК 378.4 (437.6)

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-344-355](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-344-355)

Ключкович Тетяна Василівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», вул. Університетська, 14, м. Ужгород, 88016, тел.: (0312)64-03-14, <https://orcid.org/0000-0003-3702-1086>

Ключкович Анатолій Юрійович доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології і державного управління, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», вул. Університетська, 14, м. Ужгород, 88016, тел.: (0312)64-03-14, <https://orcid.org/0000-0001-6573-6500>

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СЛОВАЧЧИНІ: ЦІЛЬОВІ ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті проаналізовано сучасну ситуацію у сфері інтернаціоналізації вищої освіти в Словацькій Республіці. З'ясовано основні цілі, форми та інструменти реалізації інтернаціоналізації вищої освіти в Словаччині. Для здійснення інтернаціоналізації створені відповідні умови на інституційному, національному та загальноєвропейському рівнях. Як частина Європейського простору вищої освіти словацька освіта дотримується принципів співпраці, координації та впорядкування спільної діяльності. Інтернаціоналізація знаходить системну підтримку на рівні державної політики Словаччини. Окреслено національну стратегію інтернаціоналізації вищої освіти в Словацькій Республіці. Стратегія пропонує середньострокову концепцію, спрямовану на інтернаціоналізацію вищої освіти як ефективного інструменту підвищення якості навчального та дослідницького середовища в університетах Словаччини до 2030 року. Визначено, що реалізація стратегії інтернаціоналізації є одним із пріоритетних завдань національної політики у Словаччині. Аналіз досвіду словацьких університетів дає змогу виокремити такі основні форми та інструменти інтернаціоналізації: розробка університетських стратегій інтернаціоналізації; впровадження різних форм академічної мобільності; інтернаціоналізація освітніх програм і навчальних курсів, їх просування на міжнародному освітньому ринку; реалізація спільних із закордонними партнерами освітніх і наукових проєктів; організаційна підтримка закордонних стажувань студентів і науково-педагогічних працівників та ін. Поряд з перевагами інтернаціоналізація та мобільність ставлять нові виклики перед словацьким суспільством. У Словаччині існує проблема дисбалансу між вхідною та вихідною формами мобільності. Попри очевидні переваги міжнародної мобільності, дослідники все частіше акцентують на проблемі «відпливу мізків» і втраті інтелектуального потенціалу. На основі

аналізу актуального стану інтернаціоналізації у Словаччині зроблено висновок, що система вищої освіти країни характеризується значним ступенем європейської інтегрованості та міжнародної відкритості.

Ключові слова: Словаччина, інтернаціоналізація вищої освіти, рівні інтернаціоналізації освіти, академічна мобільність, вищі навчальні заклади.

Klyuchkovych Tetyana Vasylivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Uzhhorod National University, University St., 14, Uzhhorod, 88016, tel.: (0312) 64-03-14, <https://orcid.org/0000-0003-3702-1086>

Klyuchkovych Anatoliy Yuriyovych Doctor of Political Sciences, Professor at the Department of Political Science and Public Administration, Uzhhorod National University, University St., 14, Uzhhorod, 88016, tel.: (0312) 64-03-14, <https://orcid.org/0000-0001-6573-6500>

INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION IN SLOVAKIA: TARGET PRIORITIES AND FEATURES OF IMPLEMENTATION

Abstract. In the article the current situation in the field of internationalization of higher education in the Slovak Republic has been analyzed. The main goals, forms and tools of implementing internationalization of higher education in Slovakia are clarified. Appropriate conditions have been created for the implementation of internationalization at the institutional, national and pan-European levels. As part of the European Higher Education Area, Slovak higher education adheres to the principles of cooperation, coordination and streamlining of joint activities. Internationalization finds systematic support at the Slovak state level. The Higher Education Internationalization Strategy in the Slovak Republic is outlined. The strategy outlines a medium-term concept targeting internationalization of higher education as an effective tool for improving the quality of education and the research environment at universities in the Slovak Republic by 2030. It is defined that implementation of internationalization strategy is one of the priority tasks for the national policy in Slovakia. The analysis of the experience of Slovak universities allows us to identify the following main forms and tools of internationalization: development of university strategies of internationalization; introduction of various forms of academic mobility; internationalization of educational programs and training courses, their promotion in the international educational market; implementation of joint educational and research projects with foreign partners; organizational support of internship programs for international students and researchers, etc. Along with the benefits, internationalization and mobility pose new challenges for Slovak society. There is a problem of imbalance between incoming and outgoing forms of mobility in the Slovak Republic. Despite the obvious benefits of international mobility, researchers are increasingly focusing on the problem of «brain drain» and the loss of

intellectual potential. Based on the analysis of the current state-of internationalization in Slovakia, it is concluded that the country's higher education system is characterized by a significant degree of European integration and international openness.

Keywords: Slovakia, internationalization of higher education, levels of internationalization of education, academic mobility, higher education institutions.

Постановка проблеми. В умовах динамічних глобалізаційних процесів інтернаціоналізація є одним з ключових чинників модернізації вищої освіти, підвищення її якості та конкурентоздатності в міжнародному освітньому просторі. На характер та інтенсивність інтернаціоналізації суттєво вплинув процес європейської інтеграції, який розкрив багато можливостей для активізації освітньої та наукової співпраці в рамках Європейського простору вищої освіти (далі ЄПВО). Вступ Словаччини в ЄС та інтеграція в європейський освітній простір обумовили структурне реформування національної системи вищої освіти, і зокрема в напрямку її інтернаціоналізації. Словацька Республіка (далі СР) здійснила значний поступ в інтернаціоналізації та модернізації вищої освіти, водночас зберігається й ряд проблемних аспектів, що актуалізує вивчення її досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх десятиліть проблема інтернаціоналізації вищої освіти знаходиться у фокусі уваги педагогічної науки, що осмислює як теоретичні аспекти глобальних освітніх трансформацій, так і особливості імплементації національних стратегій в окремих країнах. Словацький досвід інтернаціоналізації вищої освіти проаналізовано в працях М. Багни [4], Н. Шумейко [3], Г. Ліповскої та Я. Фішера [8], Е. Світачової, Д. Моравчікової та А. Мравцової [17]. Дослідники характеризують засади, форми та проблеми інтернаціоналізації, дають оцінку її результатам і заходам з реалізації в системі вищої освіти Словаччини. Питання інтернаціоналізації вищої освіти є предметом обговорень на різних політико-владних рівнях ЄС і Словаччини, що відображається у прийнятті концептуальних документів і стратегій розвитку [6; 9; 15; 18; 20]. Дослідження у цій сфері актуалізуються й наявністю соціального замовлення від зацікавлених суб'єктів, яким необхідні наукові знання про поточний стан, проблеми та тенденції розвитку інтернаціоналізації вищої освіти.

Мета статті полягає у з'ясуванні специфіки інтернаціоналізації вищої освіти Словаччини в розрізі її основних рівнів, цілей і форм реалізації.

Виклад основного матеріалу. Інтернаціоналізація освіти є багатовимірним і динамічним процесом, що обумовлює різноманіття наукових підходів до його осмислення. Підкреслюючи різні аспекти інтернаціоналізації, Ганс де Віт виокремлює такі підходи до її визначення: діяльнісний (визначає інтернаціоналізацію крізь призму категорій чи видів діяльності); раціональний (описує інтернаціоналізацію в розрізі її цілей та очікуваних результатів); компетентнісний (розглядає інтернаціоналізацію з точки зору розвитку нових навичок і знань); процесуальний підхід (розуміє інтернаціоналізацію як процес, що

інтегрує міжнародний вимір або перспективи в основні функції інституцій) [5, с. 10].

У словацькому контексті важливим є розуміння інтернаціоналізації, яке викладене в урядовому документі «Стратегія інтернаціоналізації вищої освіти до 2030 року» (далі «Стратегія»). У розумінні поняття «інтернаціоналізація» «Стратегія» опирається на відоме визначення Дж. Найт [7, с. 2–3] і трактує інтернаціоналізацію як процес інтеграції міжнародного, міжкультурного та глобального вимірів у цілі, функції та результати діяльності вищих навчальних закладів. При чому підкреслюється, що інтернаціоналізацію слід розглядати не як мету, а як інструмент, що сприяє досягненню цілей і покращенню результатів [15, с. 5].

Досягнення цілей і втілення стратегій інтернаціоналізації обумовлює різні форми її реалізації, як у внутрішньодержавному, так і міжнародному контексті. Найбільш поширеною формою інтернаціоналізації є академічна мобільність, яка диференціюється за критеріями суб'єктності, просторовості, темпоральності. Іншими формами інтернаціоналізації є модернізація освітніх програм, запровадження інтегрованих програм навчання, розширення міжнародного інституційного партнерства та ін. Застосування усього різноманіття форм інтернаціоналізації освіти не є самоціллю, адже більш важливим є аналіз їх результативності, як на рівні окремих ВНЗ, так і в рамках країни загалом.

Інтернаціоналізація вищої освіти – це багаторівнева цілеспрямована діяльність, аналіз якої дав змогу дослідникам диференціювати її транснаціональні, національні, галузеві та інституційні характеристики [1, с. 46–47; 7, с. 2–3; 12, с. 8]. Насамперед інтернаціоналізація освіти включає транснаціональні процеси, які відбуваються на глобальному та регіональному рівнях (зокрема, у рамках ЄПВО). Інтернаціоналізація є складовою національних освітніх стратегій на загальнодержавному рівні, в рамках яких владні структури (профільні міністерства) окреслюють шляхи та перспективи розвитку національної вищої школи. І безумовно, до процесу інтернаціоналізації активно долучаються окремі ВНЗ для покращення якості освіти та підвищення своїх міжнародних позицій.

Важливим чинником структурних перетворень у напрямку інтернаціоналізації освіти є участь Словаччини в розбудові ЄПВО. Болонська декларація 1999 р. визначила основні цілі щодо розширення академічної мобільності, стандартизації та гармонізації архітектури системи вищої освіти в європейському просторі [18]. Взявши курс на європеїзацію освіти, владні кола Словаччини усвідомили важливість і масштабність Болонського процесу, який «реалізується на інституційному, національному та європейському рівнях, має підтримку європейських органів, урядів, національних ректорських конференцій і вищих шкіл» [12, с. 8]. У процесі розбудови ЄПВО Словаччина приєдналася до загальноєвропейських програм і стратегій інтернаціоналізації освіти, прийнятих на конференціях у Льовені (2009 р.), Будапешті та Відні (2010 р.), Бухаресті (2012 р.), Єревані (2015 р.), Римі (2020 р.). У даному контексті вкрай важливо, що європеїзація як стратегія розвитку вищої освіти Словаччини відображає не тільки територіальний зв'язок з європейськими

країнами, її участь у виробленні загальноєвропейських підходів чи «імпорт» європейської інституційної структури, але й передбачає узгодження європейських цінностей з національними культурними орієнтирами.

У процесі інтернаціоналізації вищої освіти Словаччина долучалася до ключових європейських програм (Erasmus, Grundtvig, Leonardo da Vinci, Jean Monnet та ін.). Важливу роль в активізації міжнародних контактів словацьких університетів і стимулюванні інтернаціоналізації вищої освіти відіграли проекти в рамках європейської програми PHARE-TEMPUS. Зі вступом до ЄС перед Словаччиною відкрилися можливості залучення ресурсів європейських структурних фондів для реформування вищої освіти. Також словацькі університети активно беруть участь у розбудові центральноєвропейського співробітництва у сфері освіти та науки (International Visegrad Fund, CEEPUS). Наведені дані засвідчують важливість загальноєвропейського контексту для інтернаціоналізації словацької вищої школи, стратегічна ціль якої – гармонізація розвитку національної освіти із європейськими та світовими трендами.

На загальнонаціональному рівні інтернаціоналізація розглядається як інструмент модернізації вищої освіти та складова міжнародного позиціонування Словаччини. На цьому рівні держава визначає цілі, пріоритети та стратегії у сфері вищої освіти, які реалізуються у процесі інтернаціоналізації. У контексті інтернаціоналізації вищої освіти Уряд СР ухвалив ряд важливих документів загальнонаціонального рівня: «Національну програму розвитку виховання та освіти» [9], «Концепцію подальшого розвитку вищої освіти Словаччини у XXI столітті» [20], «Стратегію інтернаціоналізації вищої освіти до 2030 року» [5], довгострокову стратегію розвитку університетів на 2016–2021 рр. [6] та ін.

У «Програмній заяві Уряду Словацької Республіки на період 2021–2024 рр.» визначено основні завдання у контексті інтернаціоналізації вищої освіти: розбудовувати якісну, конкурентоспроможну та ефективну вищу освіту в європейському вимірі; розширювати фінансові механізми для ВНЗ, що дадуть змогу отримувати кошти із зовнішніх джерел; підтримувати відкритість системи вищої освіти до міжнародного середовища та інтернаціоналізації; переструктурувати навчальні спеціальності та програми з метою підвищення міжнародної конкурентоздатності словацьких університетів; інтенсивно впроваджувати сучасні форми навчання з відповідною актуалізацією їх змісту та контролю якості вищої освіти [11, с. 76–77].

Наприкінці 2021 р. профільне міністерство прийняло «Стратегію інтернаціоналізації вищої освіти до 2030 року» [15], яка підсумувала результати розвитку вищої освіти та визначила пріоритети її трансформації у міжнародному контексті. В документі запропонована середньострокова концепція розвитку інтернаціоналізації вищої освіти як ефективного інструменту підвищення якості навчання і дослідницької діяльності в словацьких університетах [15, с. 4].

На початкових етапах розвитку впровадження інтернаціоналізації було комбінацією заходів, реалізованих переважно на основі індивідуальних інтересів університетів, окремих ініціатив на державному рівні та можливостей фінансування з боку ЄС. Для досягнення мети інтернаціоналізації у «Стратегії» пропонується перейти від відносно ізольованих видів діяльності до їх реалізації на основі системного підходу, щоб інтернаціоналізація стала невіддільною частиною процесу функціонування значної кількості словацьких університетів.

«Стратегія» запроваджує системний і скоординований підхід до інтернаціоналізації, заснований на спільних цілях профільного міністерства та ВНЗ. Важливим є запровадження системи показників, пов'язаних з інтернаціоналізацією освіти, та їх врахування у наданні державних дотацій публічним університетам. Реалізація такого підходу забезпечить відповідну ресурсну базу на рівні університетів і якість інституційного стратегічного планування у сфері інтернаціоналізації вищої освіти, зокрема шляхом підвищення фінансової підтримки важливих заходів, запровадження нових схем фінансування і вдосконалення регулятивних механізмів для інтернаціоналізації [15, с. 11].

З метою покращення якості освіти, наукових досліджень і підвищення конкурентоспроможності словацьких університетів у рамках ЄПВО та глобальному масштабі інтернаціоналізація спрямована на: пропозицію якісних навчальних програм з міжнародним реноме; розширення можливостей для встановлення та розвитку ефективного партнерства із закордонними університетами; надання майбутнім випускникам університетів знань, навичок і компетенцій, необхідних для реалізації на глобальному ринку праці; стимулювання університетів до запровадження міжнародних імпульсів в усі сфери суспільного життя, як на національному, так і локальному рівні [15, с. 11].

У документі визначено три стратегічні цілі розвитку словацької вищої освіти в контексті інтернаціоналізації:

1. Підвищення якості вищої освіти (посилення міжнародного виміру освітніх програм, розробка якісних освітніх програм іноземними мовами, забезпечення сприятливого робочого середовища для викладачів і науковців, покращення міжнародної відкритості вакансій у словацьких університетах);

2. Забезпечення міжнародної доступності навчання (активне просування за кордоном можливостей навчання у словацьких університетах, модернізація процедури вступу та активний набір іноземних студентів, їхня інтеграція в академічне середовище та соціальне життя університету, розширення стипендіальних програм для реалізації міжнародної академічної мобільності, визнання результатів навчання в рамках міжнародної мобільності).

3. Модернізація вищої освіти в умовах інтернаціоналізації (використання можливостей міжнародного оцінювання якості інтернаціоналізації університетів, підтримка мережевої діяльності університетів і модернізація управління ними, застосування диджиталізації та інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні) [15, с. 12–18].

Отже, національна стратегія спрямована на підвищення ефективності заходів і ресурсного забезпечення у сфері інтернаціоналізації та максимізації її користі для словацької вищої освіти та суспільства загалом.

Заслугує на особливу увагу політика інтернаціоналізації на рівні окремих словацьких університетів, які посилили свою автономію в контексті децентралізаційних реформ. Більшість словацьких університетів розробляють перспективні стратегії інтернаціоналізації, які співвідносяться із загальнонаціональними документами у сфері вищої освіти. Стратегічні документи університетів визначають ключові цілі, показники, форми та очікувані результати у сфері інтернаціоналізації освіти та науки.

Наприклад, Пряшівський університет у рамках «Стратегії інтернаціоналізації на 2019–2023 рр.» визначає такі основні цілі: 1) міжнародне стратегічне партнерство; 2) міжнародна мобільність; 3) інтернаціоналізація навчання; 4) інтернаціоналізація наукової та іншої творчої діяльності; 5) покращення міжнародних позицій та іміджу університету [13, с. 6–8]. Перспективна візія інтернаціоналізації університету спрямована на те, щоб задовольнити інтерес словацьких студентів до навчання за кордоном та запропонувати належні умови для навчання іноземців у Пряшівському університеті, а також розвивати полікультурну інституційну співпрацю в освітній і науковій сферах [13, с. 5].

Стратегія інтернаціоналізації Трнавського університету визначає комплекс індикаторів та інструментів для інтернаціоналізації навчання, дослідницької та творчої діяльності, проєктуючи перспективи інституційного розвитку в європейському та міжнародному вимірі [14, с. 8–12]. Заслугує на увагу підхід до інтернаціоналізації Університету ім. Святих Кирила та Мефодія, який поряд зі стратегією і планом реалізації, включає поетапний контроль виконання запланованих заходів [16].

Аналіз досвіду словацьких університетів дає змогу виокремити такі основні форми та інструменти інтернаціоналізації: розробка університетських стратегій інтернаціоналізації та нормативне вдосконалення положень про міжнародну співпрацю, проєктно-грантову діяльність та академічну мобільність; створення структурних підрозділів для міжнародних відносин; реалізація спільних із закордонними партнерами освітніх і наукових проєктів; інтернаціоналізація освітніх програм і навчальних курсів, їх просування на міжнародному освітньому ринку; впровадження різних форм академічної мобільності; надання освітніх послуг іноземцям; організаційна підтримка закордонних стажувань студентів і науково-педагогічних працівників; стимулювання і підтримка участі студентів і викладачів у міжнародних конференціях; заохочення викладачів до публікацій наукових праць у міжнародних журналах; впровадження у навчальний процес світових інформаційних ресурсів та ін.

Найбільш поширеною формою інтернаціоналізації є академічна мобільність. У словацьких університетах створені належні умови для реалізації академічної мобільності студентів, які зокрема включають: організаційну,

нормативну та фінансову підтримку мобільності; створення та постійне оновлення баз даних про програми міжнародної мобільності; індивідуальне формування навчального плану; реалізацію навчальних програм іноземними мовами; запровадження інтегрованих програм навчання; можливості переривати та поновлювати навчання в різних університетах та ін. [2, с. 21].

Останні роки засвідчили зростання інтересу словацьких студентів до участі в міжнародній мобільності. Втім, Словаччина не належить до країн з високими показниками вихідної кредитної мобільності студентів. Так, лише 5,24% випускників, які закінчили навчання у 2019–2020 н.р., здійснювали мобільність протягом щонайменше двох місяців. Серед перешкод найчастіше вказується на адміністративну складність реалізації міжнародної мобільності, навчальні зобов'язання у «домашньому» університеті, недостатній розмір стипендії для покриття витрат за кордоном, недостатнє володіння іноземною мовою та непривабливі пропозиції університетів-партнерів. Водночас словацькі університети направляють на мобільність значно більшу кількість студентів, ніж приймають. Так, у 2019–2020 н.р. університети направили 2172, а прийняли 1517 студентів [15, с. 8–9].

У Словаччині передбачений внутрішній механізм фінансової підтримки академічної мобільності, зокрема є можливості використання студентами державних грантів і кредитів для навчання за кордоном (т.зв. «портативність» мобільності). В аспекті оцінки портативності мобільності слід зазначити, що вона є обмеженою, оскільки Словаччина реалізує державну грантову підтримку тільки для кредитної короткострокової мобільності студентів. Втім, державні кредити в Словаччині є доступними для здійснення освітньої мобільності, як кредитної (з метою здобуття кредитів ЄКТС), так і ступеневої (з метою здобуття ступеня вищої освіти). У порівняльно-географічному аспекті Словаччина займає проміжне положення між країнами ЄПВО з високим (Північна та Північно-Західна Європа) і низьким рівнем портативності для цілей академічної мобільності (Східна Європа) [19, с. 146–150].

У сучасних умовах поширення пандемії COVID-19 академічна мобільність та інтернаціоналізація освіти загалом постали перед серйозними викликами. Водночас у Словаччині є чимало успішних прикладів створення університетами спільних цифрових освітніх просторів для реалізації віртуальної академічної мобільності. Відбувається швидкий перехід на цифрове навчання, яке варто розглядати не як альтернативу інтернаціоналізації, а як інструмент для нових форм інтернаціоналізації та спрощення участі в мобільності [19, с. 161].

Політика інтернаціоналізації вищої освіти у Словаччині йде шляхом поступової диверсифікації. Якщо в минулому університети приділяли більше уваги академічній мобільності, то на сучасному етапі поширюються нові форми інтернаціоналізації освітнього середовища. Однією з важливих тенденцій у розвитку університетського середовища в Словаччині є інтернаціоналізація освітніх програм. Дослідники підкреслюють перспективність флексибільних освітніх програм з міжнародним виміром, які опираються не лише на вивчення

іноземних мов, а й висвітлюють, приміром, теми, що інформують студентів про процеси, проблеми та ризики в новому глобальному середовищі [17, с. 5–6].

З точки зору привабливості навчання за останні два десятиліття значно покращилися готовність і потенціал словацьких університетів залучати студентів-іноземців, про що свідчить впровадження англomовних предметів, розширення спектру освітніх програм, які викладаються іноземними мовами, а також поглиблення співпраці з закордонними університетами на базі створення спільних програм. Наприклад, у Словаччині станом на 16.04.2021р. із 7110 акредитованих освітніх програм всіх рівнів 1277 здійснювалися виключно іншою мовою, ніж державна. Станом на вказану дату акредитовано 54 спільні освітні програми, які реалізуються словацькими ВНЗ у співпраці з іноземними університетами [15, с. 8].

Водночас міжнародні позиції Словаччини як цільової країни для навчання іноземців наразі не є сильними. Зростання кількості іноземців, які приїжджають до Словаччини на навчання, не може компенсувати відтік словацьких студентів за кордон. Наприклад, у 2018 р. в університетах за кордоном навчалося 31472 студенти зі словацьким громадянством, тоді як кількість іноземців, які навчалися в університетах Словаччини у 2018–2019 н.р., становила 12706 осіб [15, с. 7].

Отже, в Словаччині спостерігається значний дисбаланс між вхідною та вихідною формами мобільності, насамперед ступеневої. Слід зазначити, що в рамках ЄПВО та ОЕСР Словаччина належить до країн із сильними потоками вихідної ступеневої мобільності. У 2018 р. з-поміж країн ОЕСР тільки Люксембург трохи випереджував Словаччину за часткою громадян, які виїхали на навчання за кордон (19% проти 18%) [10, с. 229]. Згідно з експертними розрахунками коефіцієнт вихідної ступеневої мобільності в Словаччині у 2016–2017 рр. становив 13%, тоді як середнє значення в рамках ЄПВО – 3,5% [19, с. 140]. При чому від'їзд словаків за кордон не обмежується лише періодом навчання. За даними деяких досліджень, більш ніж половина словацьких студентів не повертається на батьківщину після завершення навчання [4, с. 11; 8, с. 54]. Попри очевидні переваги інтернаціоналізації та академічної мобільності, експерти все частіше наголошують на проблемі «відтоку мізків», стиранні національної специфіки, комерціалізації освіти та послабленні інноваційного потенціалу країни.

Висновки. Аналіз концептуальних документів і механізмів реалізації дає підстави говорити про формування цілеспрямованої державної політики Словаччини щодо інтернаціоналізації вищої освіти, яка спрямована на розбудову якісного, ефективного, конкурентоспроможного освітнього та наукового середовища в європейському та глобальному вимірах. Цільові пріоритети державної стратегії інтернаціоналізації вищої освіти Словаччини співвідносяться із загальноєвропейською політикою у цій сфері. Важливість налагодження партнерських відносин з іноземними навчальними закладами, посилення міжнародного виміру освітніх програм, розширення академічної мобільності та залучення студентів з-за кордону як ключові цілі інтернаціоналізації підкреслюють також стратегії словацьких університетів.

Словацькою взято курс на перехід від ситуативних до системних підходів у сфері інтернаціоналізації вищої освіти, як на національному рівні, так і на рівні освітніх інституцій.

Очевидними здобутками інтернаціоналізації словацької вищої освіти є поглиблення її європейської інтегрованості, розширення міжнародних контактів словацьких університетів та підвищення їх конкурентоспроможності, а також створення належних умов для академічної мобільності, покращення якості навчання та досліджень. У сучасній Словаччині реалізуються різні форми інтернаціоналізації, найбільш поширеною з яких є академічна мобільність. Попри очевидні здобутки та переваги академічної мобільності, її асиметричний характер (насамперед ступеневої мобільності) формує виклики перед країною, на які потрібно реагувати в короткостроковій перспективі.

У контексті інтернаціоналізації вищої освіти для Словаччини важливо знайти баланс між національними інтересами та міжнародними пріоритетами, між інноваціями та традиціями, щоб зберегти й примножити інтелектуальний потенціал, забезпечити якість освіти відповідно до європейських стандартів і зберегти національну специфіку в підготовці фахівців.

Література:

1. Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: методичні рекомендації / За ред. І. Степаненко. К.: ІВО НАПН України, 2016. 158 с.
2. Ключкович Т. Академічна мобільність у Словаччині: вхідні та вихідні потоки міграції студентів. *Інженерні та освітні технології*. 2021. № 9(3). С. 18–29.
3. Шумейко Н. В. Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців гуманітарного профілю в університетах Словаччини: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Рівне, 2017. 20 с.
4. Bahna M. Slovenskí absolventi vysokoškolského štúdia v zahraničí: Únik mozgov, alebo otvárajúce sa mobilitné kanály na Slovensku? *Working Papers in Sociology*. 2015/1. S. 1–13. URL: http://www.sociologia.sav.sk/cms/uploaded/2179_attach_bahna_brain_drain_PT12015b.pdf
5. De Wit, Hans. Internationalisation of Higher Education in Europe and its assessment, trends and issues. NVAO, 2010. URL: https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/mobility/internationalisation/WG4%20R%20Hans%20de%20Wit%20Internationalisation_of_Higher_Education_in_Europe_DEF_december_2010.pdf
6. Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2016–2021. MŠVVŠSR. Číslo uznesenia: 507/2016. URL: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/16097/2>
7. Knight J. Updating the Definition of Internationalization. *International Higher Education*. 2003. № 33. P. 2-3. URL: <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/7391>
8. Lipovská H., Fischer J. Brain Drain – Brain Gain: Slovak Students at Czech Universities. *Journal in Efficiency and Responsibility in Education and Science*. 2015. Vol. 8. №3. P. 54–59.
9. Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (2018–2027). URL: <https://www.minedu.sk/17786-sk/narodny-program-rozvoja-vychovy-a-vzdelavania/>
10. OECD. Education at a Glance 2020: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing, 2020. 473 p.
11. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021–2024. URL: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>
12. Sprievodca bolonským procesom. Slovenské vysoké školy a bolonský proces. Bratislava: SAAIC-NK Socrates, 2006. 64 s.

13. Stratégia internacionalizácie Prešovskej univerzity v Prešove na roky 2019–2023. URL: <https://www.unipo.sk/public/media/33756/Strat%C3%A9gia%20internacionaliz%C3%A1cie%20PUB%20-%20WEB.pdf>
14. Stratégia internacionalizácie Trnavskej univerzity v Trnave na obdobie 2021–2026. URL: https://www.truni.sk/sites/default/files/dokumenty/strategia_internacionalizacie_tu_2020-2026_0.pdf
15. Stratégia internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030. MŠVVŠSR, 2021. URL: <https://www.minedu.sk/data/att/21457.pdf>
16. Stratégie internacionalizácie UCM na roky 2020–2023. Kontrola plnenia Akčného plánu na akademický rok 2020/2021. URL: https://www.ucm.sk/docs/medzinarodne_vztahy/si_kontrola_plnenia_akcneho_planu_ar_2020_2023.pdf
17. Svitačová E., Moravčíková D., Mravcová A. Globálne a rozvojové témy v univerzitnom vzdelávaní. *Academia*. 2016. Č. 1–2. S. 3–16.
18. The Bologna Declaration of 19 June 1999. Joint declaration of the European Ministers of Education. URL: http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Ministerial_conferences/02/8/1999_Bologna_Declaration_English_553028.pdf
19. European Commission, EACEA, Eurydice. The European Higher Education Area in 2020: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. 201 p.
20. Uznesenie vlády SR 685/2000 z 30. augusta 2000 k návrhu koncepcie ďalšieho rozvoja vysokého školstva na Slovensku pre 21. Storočie. URL: http://www.vlada.gov.sk/uznesenia/2000/0830/u_0685_2000.html

References:

1. Stepanenko, I. (Ed.) (2016). *Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini: metodychni rekomendatsii* [Internationalization of Higher Education in Ukraine: Methodological Recommendations]. Kyiv: IVO NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
2. Klyuchkovych, T. (2021). Akademichna mobilnist u Slovachchyni: vkhidni ta vykhidni potoky mihratsii studentiv [Academic mobility in Slovakia: incoming and outgoing student migration flows]. *Inzhenerni ta osviti tekhnologii – Engineering and Educational Technologies*, 9(3), 18–29 [in Ukrainian].
3. Shumeiko, N. V. (2017). *Profesiina inshomovna pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv humanitarnoho profilu v universytetakh Slovachchyni* [Professional Foreign Language Training of Future Specialists in Humanities at the Universities of Slovakia]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Rivne [in Ukrainian].
4. Bahna, M. (2015). Slovenskí absolventi vysokoškolského štúdia v zahraničí: Únik mozgov, alebo otvárajúce sa mobilné kanály na Slovensku? [Slovak graduates: Brain drain or opening mobility channels in Slovakia]. *Working Papers in Sociology*, 1, 1–13. Retrieved from: http://www.sociologia.sav.sk/cms/uploaded/2179_attach_bahna_brain_drain_PT12015b.pdf [in Slovak].
5. De Wit, Hans. (2010). Internationalisation of Higher Education in Europe and its assessment, trends and issues. NVAO. Retrieved from: https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/mobility/internationalisation/WG4%20R%20Hans%20de%20Wit%20Internationalisation_of_Higher_Education_in_Europe_DEF_december_2010.pdf [in English].
6. Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2016–2021. MŠVVŠSR. Číslo uznesenia: 507/2016. Retrieved from: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/16097/2> [in Slovak].
7. Knight, J. (2003). Updating the Definition of Internationalization. *International Higher Education*, 33, 2–3. Retrieved from: <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/7391> [in English].
8. Lipovská, H., Fischer, J. (2015). Brain Drain – Brain Gain: Slovak Students at Czech Universities. *Journal in Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 8 (3), 54–59.
9. Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (2018-2027). Retrieved from: <https://www.minedu.sk/17786-sk/narodny-program-rozvoja-vychovy-a-vzdelavania/> [in Slovak].

Журнал

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 2(7) 2022

Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» Свідоцтво серія ДК №4957
від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.

Підготовлено рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл., м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
e-mail: gotoprint@gmail.com